

KOMPOST

Strakonický měsíčník o ochraně přírody

září 2018

Environmentální akce, reporty, přírodovědná pozorování, ekoporadenské tipy, botanika, zoologie, úvahy, recenze, recepty, tipy na odbornou literaturu i beletrii, zdravý životní styl, náměty na tvořivé činnosti, poezie...

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně
Základní organizace ČSOP Strakonice

Vážení čtenáři,

upřímně mě mrzí, že musím věnovat další řádky tématu sucha posledních měsíců. Alarmující a znepokojivé informace se však objevují poslední dobou v množství větším než malém a bylo by velmi nepřesné nepředávat je dále a nereagovat na ně. Problému se věnujeme již nějaký čas v našem měsíčníku a bude tomu tak i tentokrát. Sucho totiž nezpůsobuje jenom ubývání zdrojů vody, ale má přímý vliv na mnoho dalších oblastí. Kalamita v lesích (viz [Kompost č. 6/2018](#)), zhoršující se stav městských dřevin (str. 6) nebo třeba masivní úhyn raků v dosud dobře fungujících tocích (viz [zde](#)) a chovných ryb v přeplněných rybnících (viz [zde](#)). Situace začíná připomínat řetězovou reakci a každé nevhodné opatření nebo způsob pouhého řešení následků (jako třeba zálivka na fotbalový pažit sekaných trávníků) celý problém jenom prohlubuje. Ve chvíli kdy se na věc podíváme z určitého odstupu, možná nás napadne, že

Z obsahu tohoto čísla:

Ozvěny - „Ptáci a skla“.....	2
O (ne)prostupnosti krajiny s KČT.....	2
Ekovýchova ve Strakonících úspěšně.....	3
Letákové šílenství.....	4
Přehrady - otázka hamletovská.....	5
Hurá na výlet s Enviroskopem - 15.....	6
Sucho: výzva Společnosti pro zahradní..	6
Objevy detektiva Ledňáčka.....	7
Přijďte na pátý strakonický Veget Fest..	7
Přehlížený motýlek.....	8
Večer s dokumentem - 55. díl.....	8
S Janem Kellerem tentokrát o povaze....	11
Po stopách zaniklých obcí v okolí.....	13
Září očima Jirky Wagnera.....	14
Podzimní nálada s verši Františka.....	14
Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi..	15
Vztahy.....	15
Česko/slovenské video blogy - 1.....	16

se nacházíme v bodě, kterého jsme se tolik obávali. Momentu, kdy takřka neomezené a dlouhodobé využívání přírodních zdrojů pro náš finanční a materiální „pokrok“ dosáhlo svého faktického stropu. Tedy hranice, kdy již přírodní mechanismy nedokáží účinně kompenzovat tlak, který na ně vytváříme. A patrně již brzy nastane doba, kdy nepopulární regulace našeho počínání ve vztahu k přírodním zdrojům nebude jednou z možností, ale stane se nutností. Pokud tento fakt pokorně nepřijmeme a budeme se mu snažit ve jménu svých ekonomických svobod vyhnout, založíme si na problém daleko větších rozměrů. Ale ještě není pozdě. Mnohému by pomohlo, kdybychom se zvedli od rozehrané počítačové hry na „pohodlí“, hromadění statků a spotřebu nepotřebného a věnovali se něčemu skutečnému.

Foto Břetislav Kocek

Příjemný začátek podzimu, váš Kompost. -jj-

Ohlédnutí

Ozvěny - "Ptáci a skla"

Není to poprvé, kdy mne článek v Kompostu inspiroval. Tentokrát jsem shodou okolností příspěvek „Ptáci a skla“ ([Kompost č. 8/2018](#)) četla krátce poté, co jsem pod velkým oknem verandy našla mrtvého malého ptáčka.

Bylo zřetelně vidět místo u horního okraje okna, kde došlo k jeho nárazu do skla. Stalo se to poprvé za posledních několik let, kdy bylo členěné okno vyměněno za velkoplošnou tabuli.

Foto Marie Jelínkové

Díky odkazu ve zmíněném článku jsem tedy ihned objednala malé bílé terčíky, kterými jsem v hustotě doporučené výrobce horní část okna polepila. Většina lidí si nenápadných terčíků ani nevšimla, až po mém upozornění je zaznamenali. Pro ptáky jsou prý ale dostatečně viditelné a chrání je před nárazem do skleněné plochy.

Budu tedy doufat, že k ptačí kolizi s tímto velkým oknem došlo poprvé a naposledy. Pro inspiraci dalších čtenářů přikládám fotografii. U sousedů, kteří příkladně a s respektem k přírodě pečují a svoji zahrádku a veškeré její obyvatele, jsem viděla okno polepené klasickými siluetami ptáků rozmístěných v postačující hustotě, která zabraňuje ptačím kolizím. Máme dobrý pocit z toho, že ptáčci, které celou zimu krmíme a pozorujeme při hnízdění, nebudou nadále zbytečně hynout nárazy do skleněných ploch. A odstranili jsme tak alespoň jednu nástrahu, která na ně číhá. **Marie Jelínková**

Překopávky

O (ne)prostupnosti krajiny s KČT

V návaznosti na jedno z témat minulého čísla (str. 3 [zde](#)) jsme požádali o vyjádření Klub českých turistů, jmenovitě pana **RNDr. Jana Bartoše**, předsedu strakonického značkařského obvodu. Na základě získaných informací a konkrétních míst v terénu Strakonicka se nám potvrdil rozsah celého problému a jeho konkrétní dopad i na turisty využívající udržovaných značených pěších tras.

Předpokládám, že v dnešní době všeobecného rozmachu nejrůznější infrastruktury a na druhé straně zhoršené průchodnosti zemědělské krajiny není značení turistických tras žádným medem. V jakých mantinelech se při své činnosti pohybujete?

Z našeho pohledu značkařů pěších turistických tras by měla být trasa spojující turisticky zajímavá místa schůdná a přijatelně značkovatelná, ale zároveň by měla vést „odněkud někam“ a pokud možno ne příliš klikatě. Vyskytne-li se na trase překážka, pak je většinou snaha o přijatelné přeložení, někdy i za cenu prodloužení vzdálenosti. Máme snahu držet rozsah naší sítě a dokonce ji rozšiřovat, protože nám připadá poměrně řídká v Pošumaví – v oblasti okolo Hoslovic, Dřešína, Dobřeše, Nahořan. Zde se nám snad ještě podaří najít vhodné trasování, ale například nelze použít v terénu stále nakreslené polní cesty v mapách z Nahořan do Krušlova. Je oprávněný požadavek na to, aby pěší trasy vedly jen velmi omezeně po asfaltu, prakticky by neměly vést po rušnějších silnicích, což je třeba u Tchořovic a severně od Blatné v nějakém řešení, ale většinou je to dlouhodobější záležitost, kdy záleží na průzkumu terénu, někdy i jednání s majiteli pozemků apod.

V článku minulého čísla jsme rozebírali problémy plynoucí ze zhoršujícího se stavu zemědělské krajiny - setkáváte se v praxi často s mizením drobných cest a spojnic?

Dalo by se najít několik konkrétních příkladů, kdy došlo k zoraní cesty – kdysi vedla naše žlutá trasa ze Strakonice přes kopec a les na polní cestu poměrně přímočaře do Zadních Ptákovic. Cesta je patrně více než 30 let rozorána a trasa přeložena z větší části na silnici od Vajaxu po Zadní Ptákovice. Ještě je k vidění celkem nedostupná značka na kamenném křížku v polích. Podobně byla tatáž žlutá měněna mezi Miloňovicemi a tenkrát Kuřimany,

kdy se pro zachování trasy překládalo na silnici, a to do Sudkovic.

Podobným problémem, i když s odlišnou příčinou, je zarůstání neudržovaných cest. Komplikuje i toto trasování stezek?

Problém, kdy pěší turistická trasa nemůže vést zarostlou cestou, máme konkrétně s červenou pěší trasou nad Němčicemi. Bezprostředně pod naším směrovníkem Nad Liběticemi byla dříve úvozová cesta dolů k lesíku a dále k Němčicům. Dnes je absolutně nepoužitelná a dá se jít jen po okraji louky. Zatím zde lze trasu vést, ale už samozřejmě máme co do činění s pozemky soukromých majitelů. Ještě větší problém se nám rodí západně od Střely, kde pěší trasa směrem do Katovic také vede krátkým úsekem vedle neprůchodné cesty. Tady se soukromý majitel ozval, protože cesta se stále posouvá (fyzicky svým vyšlapáním) dále dovnitř louky a navíc se na pěší trasy váže i pohyb cyklistů – ti zrovna zde asi problémy nedělají, ale pohybují se tu i motorová vozidla. A turisté nejsou nadšeni, když stoupají z Radomyšlské ulice po žluté nahoru na Šibeňák, také zde přirozené cestičky vedoucí zejména k zahrádkám kvůli přesunům zahrádkářů auty zmizely a zarostly.

Jeden z dalších příkladů obtížné průchodnosti je žlutá pěší trasa jižně od rybníku Milavy, kde i přes úsilí trasu prosekat a nějak udržet průchodnou asi budeme muset kapitulovat a trasu patrně zrušit. Také jsme po likvidaci lávky na Řepickém rybníku uvažovali o přeložení zelené pěší trasy přes Řepici, ale opět nelze použít kdysi zoranou cestu k Domanicím.

Potýkáte se v terénu s pastvinami hospodářských zvířat nebo jinými formami ohrazování pozemků?

Co se týká ohrazování pastvin, pak v našem okrese takových případů s vynuceným přeložením nebo zrušením trasy mnoho není. Před lety jsme kvůli tomu překládali zelenou trasu u Libějovických Svobodných Hor. Je nám dovoleno projít přes krátký ohrazený úsek u Čestic pod „rozhledničkou“ blízko Kalvárie. Ale kolegové ze sousedních značkařských obvodů mají více negativních zkušeností, rušilo se na Písecku u Dědovic, na Prachaticku u Blažejovic apod.

Foto -jj-

Nedávno se vyskytl případ oplocení pozemku okolo hradu a zámku Střela, kdy nový majitel celkem rychle postavil plot. Naštěstí se zde nechá projít po možná jedné z mála nově vzniklých či obnovených cest z Dražejova na Střelu.

Existuje ještě něco, co komplikuje údržbu a fungování stávajících turistických tras?

Poměrně novým problémem je asfaltování a zpevňování povrchů polních cest. Na již zmiňované žluté trase u Sudkovic, kterou kdysi mí předchůdci směřovali místo pěšiny okolo Kuřimanské skládky a dále na vršek u odbočky do Stříteže nově přes Dobrou Vodu nad Milejovicemi, je to několikrát. Mezi Sudkovicemi a východním krajem Milejovic byla nedávno polní cesta v poměrně významné délce zpevněna hrubým asfaltem, který je pro chůzi málo pohodlný. Navíc došlo k vyasfaltování cesty z Milejovic až ke kapli, které asi má logiku kvůli snadnější dosažitelnosti poutního místa, ale podobně je to i kousek nad Stříteží v opačném směru. Nemluvě o tom, že modrá trasa ze Stříteže do Čepřovic byla celá vyasfaltována a už není pro pěší turisty velkým přínosem. A podobně je převážně asfalt z Volyně přes Neuslužice do Stříteže.

Asi nejhorší pro pěší turisty je vybudování cyklostezky Hajska – přejezd u Sedlíkovic, která se stala rájem in-line bruslařů. Zde vážně zaznívají argumenty o zrušení pěší trasy, neboť tam se míchají cyklisté, bruslaři a tu a tam i nějaké vozidlo – buď k objektům u Modlešovické zastávky, nebo pro zemědělské práce. Na této trase je i další případ přeložení na asfaltovou silnici - kdysi tato trasa vedla do Čejetic od sedlíkovického přejezdu mezi domky u trati a pak podél železnice – pro absolutní neprůchodnost byla přeložena opět na silnici. Našel bych případy, kdy se vede diskuse, zda má ještě trasa smysl, zda se po ní vůbec chodí – ale zatím v nás převládá touha trasy zachovávat i za cenu nutných úprav pro schůdnost a značitelnost. A když říkám "nás" – mám na mysli několik jedinců značkařů našeho značkařského obvodu, kteří již léta tuto činnost dobrovolně a prakticky zdarma vykonávají.

Ekovýchova ve Strakonících úspěšně pokračuje

Na začátku roku 2018 se ve Strakonících opět rozjelo ekologické vzdělávání, tentokrát pod záštitou Poradenského a vzdělávacího centra STEJKA, s.r.o, sociální podnik.

Od února mohly mateřské školy a 1. třídy základních škol absolvovat jeden z pěti zábavně vzdělávacích, ekologicky laděných programů: Nenažraná popelnice, Proč kočka není pes?, Kdepak ty ptáčku hnízdo máš? Trápení lišky Bystroušky a V mraveništi jako doma. Celkem proběhlo 28 programů a účastnilo se jich 368 dětí.

Foto Štěpánka Seidlová

vyzkoušet programy Podzimní čarování, Zima, zima bílá a Jaro je tu!. Společně s dětmi si zopakujeme co se v přírodě v jednotlivých ročních obdobích děje, jaké plodiny se na podzim sklízí, co dělají zvířátka v zimě, naučíme se poznávat stopy zvířat a jarní kytičky. Další novinkou pro školní rok 2018/19 je program Včelí království, tady poznáme život v úlu a zjistíme, proč jsou včely tak moc důležité.

Kromě zábavně vzdělávacích programů si se STEJIKOU můžete vyzkoušet také netradiční výrobu šperků a doplňků z odpadních materiálů v RecykloDílně. Zjistíte, že stará trička ani PET lahve nemusí končit v koši, protože se z nich dá ještě vykouzlit spousta pěkných věcí. Prostě i odpad může být poklad. Tato aktivita se stejně jako Hadrárna, tedy výměnný bazar oblečení, snaží poukázat na nadprodukcii odpadu a možnost jeho opětovného využití, ve světě známou pod pojmem UP-cyklace.

Chtěli byste se na podobných aktivitách také podílet? Rozšiřujeme náš tým a aktuálně hledáme nové kolegy na pozici externích lektorů ekoprogramů pro MŠ. Více informací naleznete [zde](#). **Štěpánka Seidlová, Ph.D., koordinátor vzdělávacích programů, STEJIKA**

Letákové šílenství

V létě jsme od jedné ze čtenářek obdrželi podnět k tématu, kterého jsme si vědomi. Vždy však stálo v pozadí témat v této oblasti "důležitějších", navíc se jedná o záležitost poměrně obtížně uchopitelnou. Reklamní letákům "holduje" podle výzkumu z roku 2005 asi 75 % Čechů. Už tato informace nás musí vést k závěru, že řešení problému nebude vůbec jednoduché. A to jak na základě poučky, že stav v podstatě čehokoli je tvořen zejména vůlí většiny, tak i vzhledem k pochroumaně demokratickému zřízení jednotek bytových domů v rámci SVJ a jiných uspořádání.

Předpokládám, že větší část poučené veřejnosti (tedy i čtenářů našeho časopisu) už se touto věcí na různé úrovni zabývala. Ročně se v ČR vytisknou zhruba 4 miliardy reklamních letáků. Když odhlédnu od samotné ekologické a uhlíkové stopy jejich výroby, největší problém shledávám v dobrovolném přijímání manipulace našeho spotřebního chování. Reklamní letáky podporují naše konzumní smýšlení, nakupování ve slevách, nakupování většího množství zboží a plýtvání.

Máme však s tím vůbec nějakou šanci něco udělat? Většinu z nás jistě napadnou samolepky "Nevhazujte reklamu". Je to obrana v první linii a z vlastní zkušenosti musím říci, že poměrně účinná. Většina distributorů tuto informaci respektuje (i když se samozřejmě najdou výjimky). Tento způsob ochrany je skvěle využitelný v případech individuálního bydlení. Obyvatelé paneláků mi určitě potvrdí zkušenost s komínky letáků, které zanechávají někteří roznašeči pod schránkami, případně u vchodových dveří. Dovedu si dokonce i představit myšlenkový pochod brigádníka, kterému na konci nebo v průběhu směny letáky přebývají nebo mu nikdo neotevívá a tohle je v podstatě jediná možnost, jak se jich "legálně" zbavit. V lepším případě tak kilogramy barevně potíštěných papírů končí v modrém kontejneru.

Dá se s tímto velmi častým jevem něco udělat? Zeptali jsme se odborníků na slovo vzatých - z Asociace Sdružení obrany spotřebitelů. Odpověď byla dle očekávání spíše legislativního rázu, ale nabízí jedno konkrétní řešení.

"Pokud nebudeme pohozený balík letáků považovat za znečištění nebo zábor veřejné-

Foto -jj-

ho prostranství (což je přestupek dle zákona č. 251/2016 Sb. o některých přestupcích), tak je třeba to řešit jako nevyžádanou reklamu. Dle ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona č. 40/1995 Sb. o regulaci reklamy je zakázáno šíření nevyžádané reklamy v listinné podobě, pokud adresáta obtěžuje; za reklamu, která obtěžuje, se považuje reklama směřující ke konkrétnímu adresátovi za podmínky, že adresát dal předem jasně a srozumitelně najevo, že si nepřeje, aby vůči němu byla nevyžádaná reklama šířena. Porušení zákazu šíření nevyžádané reklamy je přestupkem, za který může krajský živnostenský úřad udělit pokutu až do výše 2 mil. Kč.

Žádné konotace s ochranou osobních údajů tohle nemá, takže obracet se na ÚOOÚ (Úřad pro ochranu osobních dat), se nedá doporučit. Řešením je tedy dát najevo, že o takovou reklamu nemám zájem (např. nápísem nevhazujte reklamu, nebo nenechávejte reklamu před vchodem, nikdo z obyvatel tohoto domu nemá o takovou reklamu zájem) a v případě nerespektování tohoto sdělení kontaktovat krajský úřad, popř. obecní policii z hlediska přestupků proti veřejnému pořádku."

Konkrétní doporučení jsou tedy jasná. Pokud vás letáky obtěžují, pořiďte si nálepku na schránku (můžete se pro ni zastavit i u nás v Ekoporadně). Pokud je to možné, domluvte se s ostatními nájemníky bytového domu na společném postupu proti zanechávání celých balíků velkým avízem. Oznamte případné porušení zákona příslušným orgánům. Kontaktujte firmu, která tímto způsobem reklamu šíří, případně distributora, nadřízeného doručovatelů apod. -jj-

Přehrady - otázka hamletovská

Obracejme to narub – nalíc, sucho je v českých zemích už několik let stupňující se realitou. Na jak dlouho? Napořád? V té souvislosti se zase mluví o přehradách. Že by se měly stavět další. Po jejich někdejších budovatelském opěvování jako nových zdrojů elektrické energie a nové rekreační krajiny, kterou přehradní jezera pro naše pracující v padesátých letech vytvořila, následoval „pláč a skřípění zubů“ ekologů v devadesátých letech nad devastací původního biotopu. Třeba Novomlýnská nádrž na Dyji.

Kolem roku 2000 všechny naše přehrady byly prověřeny několikerými nebyvalými povodněmi a debatovalo se třeba o tom,

Vodní nádrž Římov, foto Zdeněk Kubeš, CC 3.0

nakolik vltavská přehradní kaskáda ochránila Prahu od nejhoršího. Kdo by se tehdy nadál, v době, kdy hlavní starostí bylo zkrotit povodňovou vodu, že zanedlouho bude řeč o tom, jak pomocí přehrad zachytit a zadržet v krajině aspoň to málo vody, co za rok naprší. Ale stalo se, je to realita.

A jak se tedy na přehrady dnes dívat? Otázka skoro hamletovská: (mají) být, či nebyť? Obecně řečeno: ono vyprojektovat a postavit dobré vodní dílo není jen tak, k tomu už člověk musí taky něco znát a umět a je to taky nesmírná odpovědnost. A praktické potřeby společnosti někdy prostě přinášejí praktické úkoly. Dejme tomu Římovská přehrada na Malši, jejíž sypanou hráz projektoval začátkem sedmdesátých let Ing. Karel Těšínský. Bylo by dnes bez ní dost pitné vody pro jižní Čechy? Nebylo. Takže neodsuzujeme všechny vodní stavby, všechny úpravy krajiny. Koneckonců česká krajina už dnes nemá s původní krajinou pravěkou společného skoro nic, je dílem člověka. Zůstaneme-li jen v našem kraji: dnes se dojíkáme nad líbezností jihočeských rybníků, chválíme jejich užitečnost, ekologičnost. Ale to jsou také díla inženýrů vodních staveb, byť se jim tak tehdy ještě neříkalo. Někdy mě napadá, zda by stavba tehdejších rybníků dnes prošla ekologickou oponenturou, kolik by zaznělo námitek na zničení tehdejších mokřadů apod. Kdo ví, zdali bychom dnes měli třeba Karlův most přes Vltavu atd. Všechno to byly zásahy do původní přírody! A něco původního vzalo při stavbě těch vodních děl vždy za své. Otázkou pak je, zda vůbec můžeme něco stavět. Kolikrát si říkám nad malebnými troskami hradů, které také patří neodmyslitelně k české krajině, zdali by to dnes prošlo: stavět nějaké „megalomanské“ stavby na vrcholech kopců – asi ne.

Ale zpět k přehradám: O jejich stavbě na vodních tocích se opět uvažuje. Kdyby nic, aspoň by dotovaly vodou zadrženu během roku vodní toky, aby ty v létě zcela nevysychaly. (Mimočodem: stavět třeba i malou přehradu dnes, v době soukromého vlastnictví pozemků, to bude asi i nemalým právním problémem.)

Těžko říci - zvláště s ohledem na klimatické změny - co budeme jednou říkat nad našimi přehradami. Zda definitivně budou odsouzeny jako hříchy proti přírodě, nebo je budeme velebit v dobách sucha za každou zachycenou kapku vody.

S vodními stavbami je to jako se vším: prostě jsou ty dobré a ty špatné. Jsou potřebné vodní stavby k prospěchu a jsou i ty neuvážené - k neprospěchu. Vysvědčení těm i těm dává zpravidla až čas.

K nejlepším řešením se vždy dojde dialogem a nasloucháním. Ono jen šmahem předem zamítat názory, argumenty a zkušenosti toho druhého je špatné. Budiž slyšena i druhá strana – moudře nabádalo už římské právo. Což se týká jak inženýrů vodních staveb, tak ekologů.

Jiří Wagner

Hurá na výlet s Enviroskopem – 15.

Rozcestník šetrné turistiky na webových stránkách www.enviroskop.cz a ve volně stažitelné mobilní aplikaci Enviroskop přináší i tipy na venkovskou turistiku a seznamuje s lokální produkcí v regionu. Obojí najdete na lokalitě Ekofarma Kofa, kde můžete mimo jiné ochutnat výborný kozí sýr v jedinečné atmosféře jihočeského statku.

Ekofarma Kofa

Farma Kofa se specializuje na chov koz a výrobu sýra. Statek stojí na kraji vesnice Bílsko v oblasti Bavorovské vrchoviny a chráněné přírodní rezervace Skočický hrad, která chrání původní bukový les. Usedlost obklopují louky a pastviny. Uvnitř statku se nachází kouzelná přírodní zahrada, kterou projdete k malému obchodu. Zde pořídíte řadu výrobků v bio kvalitě, třeba kozí mléko nebo ochucené kozí sýry. Návštěvu ekofarmy můžete spojit s vyjíždkou na koních, farma se totiž účastní projektu Turistika na koni. Je zde možné i absolvovat exkurzi nebo se ubytovat (po předchozí domluvě).

Na lokalitu se dá dojet autem a zaparkovat přímo u farmy. Do Bílska jede autobus, nejbližší autobusová zastávka se nachází 200 metrů od lokality.

V okolí můžete navštívit zříceninu gotického hradu Helfenburg ze 14. století. Další lákadlo představuje nejmladší a nejmenší hrad v ČR zvaný Švecburg. Hrádek stojí v lesíku za vesničkou Kváskovice. Vybudoval ho nedávno Jan Švec z kamenů, které s přáteli posbíral na okolních polích. Místní pořádají na hradě různá rytířská klání a akce pro děti. Informace najdete na facebooku po zadání „Hrad Švecburg“.

Další informace k lokalitě naleznete [zde](#).

Simona Šafarčíková, Krajská síť environmentálních center Krasec, z. s.

Provoz Enviroskopu finančně podporuje Jihočeský kraj.

Pohled na ekofarmu, foto Pavlína Nováková

Sucho: výzva Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu

Stav stromů v sídlech je alarmující. Zásadní problém spatřujeme v podcenění situace. Stromy v prostředí měst a obcí mají obecně ztížené podmínky pro růst a současné dlouhé periody sucha i dramatický nárůst teplot jsou pro mnohé fatální. A to má vliv přímý vliv i na obyvatele. Ulice bez stromů se v létě stávají neobyvatelnými. Stromy totiž fungují jako nejvýkonnější „klimatizační jednotky“, pokud ovšem mají samy dostatek vláhy. Situace je velmi vážná, a pokud chceme ve městech přežít, musíme je okamžitě začít zachraňovat.

Foto -jj-

vláhu a ztrácí schopnost zadržovat vodu. Zhoršuje se tím mikroklima a tak i podmínky pro stromy, lidi i zvířata.

Prostředky a čas věnované na sečení lze využít právě na závlahu stromů.

Svěřit projektování a novou výsadbu stromů kvalifikovaným a prověřeným odborníkům, podpořit a vyžadovat mezioborovou spolupráci.

Zajistit a prosazovat optimální podmínky pro to, aby se stromy ujal a rostly (dostatečný prokořenitelný prostor, opatření proti zhutňování půdy, prokořenitelné buňky atd.).

Vyjednat vstřícný přístup správců sítí a komunikací a dalších subjektů - i oni jsou zodpovědní za životní podmínky ve městech.

Zavádět opatření pro zadržování dešťové vody ve veřejném prostoru (zasakovací průlehy, jímky a další).

Vybírat druhy odolávající horkému a suchému klimatu.

Nebát se stromů s velkými korunami (ty později odborně prosvětlovat, aby se zajistilo provětrávání i zastínění).

Pečlivě zvažovat kácení stromů v sídlech.

V boji proti přehřívání sídel nejlépe pomáhají zdravé a vitální stromy! **Ing. Ondřej Feit, ředitel Společnosti pro zahradní a krajinářskou tvorbu**

Text je v mírně zkrácené podobě převzat z Ekolistu, plné znění viz [zde](#). Podrobnější informace k tématu viz také např. v [Kompostu č. 1/2016](#).

Objevy detektiva Ledňáčka

Ještě si pamatujete, od kterého čísla našeho časopisu se v něm s detektivem Ledňáčkem setkáváte? Seriál začal v říjnu 2017, tedy skoro před rokem. Řeč už byla o všem možném, ale co takhle popovídat si tentokrát právě o životě ledňáčků? Četli jste s dětmi třeba knížku Karla Nového "Rybařici na Modré zátoce"? Z ní byste se hodně dověděli. A vůbec v mnoha knihách se může číst o všem možném nebo se někoho vyptat a do příštích čísel připravit otázky i odpovědi o zajímavostech z přírody. Komu se to povede, ať už rodičům, prarodičům, školákům, pedagogům, nebo všem dohromady, může nám je pro ostatní napsat a rozšířit tak nabídku pro volné chvíle nad časopisem, při schůzkách spolku Ledňáčci, při delších cestách vlakem na výlety a vůbec pro nejrůznější příležitosti. To víte, že by z toho měl náš detektiv radost. A vy sami určitě také.

- **Pro dospělé:** Víte, jaká drobná chyba se v knížce Karla Nového vyskytuje? Není nijak podstatná, rozhodně to nemůžeme mít autorovi za zlé (ono také není snadné všechno tak přesně vypočítat, jak to v divoké přírodě chodí), ale i tak je dobře o ní vědět. Týká se střídání samce a samičky při sezení na vejcích.

- **Pro rodiče vědecky založených školáků:** Proč se ledňáčkům říká rybařici?

- **Pro rodiny s batolaty:** Jak se hraje hra "Rybáři, pusť vodu"?

Odpovědi najdete na straně 15. **-ah-**

Přijďte na pátý strakonický Veget Fest

Strakonický festival zdravé výživy, ochrany zvířat a veganství se stává po svých předchozích čtyřech ročnících již tradiční a jednou z největších environmentálních akcí regionu. Každým rokem se rozrůstá jak do své obsazenosti účinkujícími, tak do své návštěvnosti. I letošní ročník přinese mnoho novinek a velmi zajímavou náplň. Hlavní program, podrobněji rozepsaný níže, nabídne opět pestrou směsici přednášek, hudebních vystoupení, sportovních i gastronomických ukázek. V mezičase budete moci brouzdat mezi informačními a prodejními stánky, vyhrát v tombole, zabavit ratolesti v dílničkách nebo finančně přispět benefiční podstatě celé akce v tombole, bazárku oblečení nebo u ochutnávek. Výtěžek z těchto několika činností bude poskytnut organizacím na ochranu zvířat. Lákadlem budou bezesporu besedy se známými osobnostmi - strakonickým rodákem, režisérem Petrem Vachlerem nebo šampiónem v thajském boxu Janem Müllerem (oba vegané). Večer se můžete

těšit na porci poctivé kytarové muziky a po celý festival se samozřejmě ponese v duchu kvalitního rostlinného jídla všeho druhu.

Letošní Veget Fest se hrdě hlásí k myšlenkám "Zero waste", konkrétně bude usilovat o minimalizaci jednorázových plastových obalů a odpadů. Tomu nejvíce pomůžou samotní návštěvníci, které touto cestou vyzýváme k donesení vlastního jídelního náčiní (táček, talířů, misek, příborů...), tak aby si mohli od ochutnávek nebo stánků nabírat nabízené dobroty.

Potkáme se v sobotu 15. 9. od 14 hodin na Ostrově strakonického Podskalí i s vámi?

Vstupné na celou akci je dobrovolné.

Facebooková událost [zde](#).

Foto -jj-

Hlavní program:

14:00 – **Jak zatočit s plýtváním potravinami** (přednáška)

Dumpster aktivistka Lada Klimešová představí nejen téma plýtvání potravinami, ale i projekty a organizace zabývající se touto problematikou v Jihočeském kraji (Paběrkování po Budějovicku, Food Not Bombs, veřejné lednice).

14:45 – **Adéla Jonášová** - pop/folk České Budějovice

15:30 – **Vegan sport club** (představení a exhibice)

16:30 – **Mlékárenský průmysl** (přednáška) - Tereza Vandrovcová a Silvestr Vandrovec Špaček

Mlékárenský průmysl je podporován ze státních prostředků nejen dotacemi mlékařům, ale například i propagační kampaní Bílé plus. Aktivisté se rozhodli kontrovat projektem Bílé minus, který zveřejňuje nepříjemné pravdy o mléčném byznysu.

17:15 – **Petr Vachler - Mé veganství** (beseda)

18:15 – **Vegan rychlovky z kuchyně ZeměDar** (ukázka přípravy) - Tereza Vandasová

19:15 – **Rostlinná strava a bojové sporty** - Jan Müller (beseda)

19:45 – **Tisíc let od ráje** - black/doom metal Brno

20:30 – **Conoped** - hardcore/punk Strakonice -jj-

Přehlížený motýlek

Nesytky, motýlci z čeledi nesytkovitých (*Sesiidae*), se vyznačují tím, že napodobují vzhledem i chováním některé druhy blanokřídlých (vosy, sršně, kutilky, lumky nebo hrabalky). Charakteristická je průhlednost křídel, přední křídla jsou nápadně úzká. Štíhlý zadeček zdobí barevné kroužky a na konci chvostek šupinek. V letošním roce jsem se 1. 7. setkala poprvé s nesytkou mravencovou (*Synanthedon formicaeformis*). Seděla na květech poblíž pískovny u obce Bezděkov (okres Plzeň – jih). V ČR je víceméně celoplošně rozšířena, ale většinou uniká pozornosti. Žije od nížin do hor, v břehových porostech, lužních lesích, rašeliništích a vrbovnách. Dospělec létá od května do srpna. Housenka se vyvíjí v kmenech a větvích vrb, a proto bývá tento druh někdy označován jako škůdce košíkářských vrb. Vícekrát jsem pozorovala hojnou nesytku maliníkovou (*Pennisetia hylaeiformis*) a několikrát také nesytku sršňovou (*Sesia apiformis*), největší evropský druh čeledi. Na Šumavě se ve větvích zimolezů vyvíjí nesytky Soffnerova (*Synanthedon soffneri*), kterou jsem však zatím v přírodě nepotkala. Ve střední Evropě se vyskytuje 57 druhů čeledi nesytkovitých, 95 % druhů a jedinců se údajně dá víceméně spolehlivě určit podle vnějších znaků. **Eva Legátová**

Foto Eva Legátová

Použitá literatura:

MACEK, J., LAŠTŮVKA, Z., BENEŠ, J., TRAXLER, L.: Motýli a housenky střední Evropy IV. Denní motýli, Academia, Praha, 2015.

Večer s dokumentem – 55. díl – Permakultura Františka Langmajera

Regionálního praktika a nadšence do přírodního zahradničení Františka Langmajera nemusíme mnohým z vás nijak blíže představovat. Setkat jste se s ním mohli jak na námi pořádaných akcích (přednáškách nebo kurzech v terénu), tak i na stránkách časopisu - své zkušenosti se vám pokusil předat např. prostřednictvím seriálu Neperme se s přírodou (Komposty č. 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10/2014). V letošním roce si ho vyhlédla pro natočení reportáže internetová televize Natura. A jelikož je permakulturní zahradničení otázkou zejména praktickou, natáčelo se s Františkem přímo na zahradě, resp. na pozemku u Katovic k tomuto účelu pronajatém.

Letošní sucho bylo přes veškerou péči extrémní i na přírodní zahradu - jaro/léto, foto František Langmajer

V prvním ze dvou rozhovorů (ke zhlédnutí [zde](#)) můžete absolvovat komentovanou prohlídku přírodní zahrady v jarním období. Dozvíte se základy permakulturního pěstování plodin - zakládání záho-

nů "na zelené louce" dle charakteru pozemku a zvolených plodin - tedy informace využitelné i pro naprosté začátečníky. Následují tipy pro obhospodařování záhonů v dalších letech takovým způsobem, aby pojem permakultura dostal svému významu - tedy trvalé využitelnosti bez nutnosti vnějších energetických a chemických vstupů. Od pěstování plodin se rozhovor stočí i k vodním prvkům v zahradě. V druhé části rozhovoru se přesuneme do jiné části Katovic, kde se František ve spolupráci s obcí věnuje záslužné činnosti v podobě výsadeb zejména ovocných stromů starých odrůd.

V druhém díle (ke zhlédnutí [zde](#)) se na katovickou zahradu vracíme v létě. Řeč je tentokrát nejen o konkrétních plodinách, ale také o problémech, se kterými se permakulturní společenstvo v sezóně potýkalo. Paradoxně lépe se vyrovnalo s téměř měsíční nepřítomností zahradníka. Mnoho plodin díky vzájemné kooperaci, mulčování a dostatku organické hmoty v půdě dokáže lépe hospodařit s vodou a čelit suchu. To extrémní letošní bylo jedním z hlavních témat rozhovoru. Na jednu stranu se rostliny v přírodní zahradě lépe vyrovnají s nedostatečnou záhlívkou, na druhou stranu může tímto způsobený stres rostliny oslabit. Případná nákaza patogeny se pak nevyhýbá ani jim. Řeč bude nejen o tom, jak se těmto problémům dá předcházet a čelit, ale také o konkrétních návodech na vytvoření "polykultury", bylinkového kopce nebo vlastních semen z pěstovaných plodin. Dozvíte se také třeba, jak pěstovat brambory ve slámě nebo kde sehnat vhodnou permakulturní sadbu.

Přírodní zahrada není zázrak, ani to neznamená, že už se nikdy nesehneme k záhonu, ale určitě nás to bude stát méně úsilí, bude to zdravější a bližší přirozeným přírodním dějům a prospěje to mnoha organismům i životnímu prostředí kolem nás.

-jj-

Pozvánky - září 2018

Ekoporadna při Šmidingerově knihovně zve:

Farmářské trhy Strakonice

pátek 7. a 21. 9., 13-17 hod., Velké náměstí (pod radnicí)

Po letní pauze pokračují farmářské trhy na Velkém náměstí. Můžete se těšit na 6 podzimních termínů v pravidelných čtrnáctidenních intervalech - až do 16. listopadu. Přijďte si vybrat z bohaté nabídky farmářských a regionálních potravin, řemeslných výrobků a občerstvení. Vše s důslednou kontrolou původu. Na místě bude umožněn prodej drobných pěstitelských přebyteků bez účastnického poplatku. Aktualizované seznamy přihlášených prodejců na: farmarsketrhy.strakonice.eu. Kontakt: jan.juras@knih-st.cz nebo 721 658 244. Akci pořádá Ekoporadna při ŠK ve spolupráci s Městem Strakonice.

5. strakonický Veget Fest

sobota 15. 9., 14-22 hod., Podskalí - Ostrov

Zveme vás na pátý ročník benefičního festivalu zdravé výživy, ochrany zvířat a veganství. Vstupné na akci je dobrovolné, výtěžek bude poskytnut vybraným organizacím na ochranu zvířat. V průběhu celého festivalu se můžete těšit na tombolu, workshopy pro děti, informační a prodejní stánky, benefiční bazar oblečení a doplňků a samozřejmě široký výběr ochutnávek a občerstvení.

Hlavní program viz str. 7. -jj-

Pobočka ŠK Za Parkem zve dospělé i děti:

Přírodovědná procházka

Úterý 11. 9.: Sraz v 16.45 na návsí v Rovné, kam jede písecký autobus (staví např. v 16:30 na autobusovém nádraží nást. č. 3). V Rovné nás bude čekat náš průvodce **PaedDr. Václav Žitný**. Podíváme se na vrch **Zbuš** (květena, bývalá vápenka, škola, ukázky lesních prací), k Sedlině aj. Zpět lze jet v 18:23 z rozcestí nebo jít pěšky.

Hraní na kantely

Neděle 16. 9.: hraní na kantely (vytvořené při akcích ŠK), případně i další nástroje. Koná se od 18:00 na pobočce Za Parkem ve spolupráci se spolkem Spona. K hraní, zpěvu nebo jen k poslechu zveme širokou veřejnost.

Strakonické příběhy LVII.

Úterý 18. 9.: Karel Skalický: Plavčí mistr Bechyňský. Stará městská plovárna na Ota-

vě a její život. Další vyprávění regionálního historika v rámci rozsáhlejšího strakonického cyklu, doprovázené projekcí různých dokumentů a vyobrazení. Od 18:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

Zastavení v čase

Středa 19. 9.: Krátké setkání, ztišení, verše František Halas, poetická próza Elli H. Radingerová. Od 16:30 na pobočce Za Parkem.

Promítání z cest do přírody

Středa 26. 9.: Z národních parků severního Polska a Litvy aj. Od 17:00 v přednáškovém sále gymnázia. Chcete-li přispět svými fotografiemi, tipy na zajímavá místa, vyzkoušené ubytování apod., hlaste se na hrdlickova@knih-st.cz nebo 380 422 720.

Ledňáčci

Páteční schůzky rodin se zájmem o přírodu, tradice a lidové hry. Pro děti všeho věku (i v kočárku) s rodiči, prarodiči apod. Přicházet mohou i dospělí bez dětí nebo starší školáci bez dospělých. Pomoc při vedení programu je vítaná, ale není nutná. Chodit lze i nepravidelně. **Sraz vždy v 16:00 před zámek u vývěsky ŠK, kromě 14. 9. a 28. 9., kdy schůzku vynecháme. 7. 9. se podíváme ke kozičkám v hradním příkopu a dostaneme se až k nim za ohradu, 21. 9. si uděláme vlastní pouť.** Více na pobočce Za Parkem (Husova č. 380, 380 422 720).

Výstavy

Výstavka rostlin na určování (nejen s pomocí knih, ale i s možností konzultace) – v půjčovně v Husově ul. č. 380. **Pokračují i dlouhodobé akce – Místa s přírodními zajímavostmi, Nejlepší knihy aj. Otevřeno Po a Čt 13–18, St 8–12 hod.** Více na pobočce ŠK Za Parkem (380 422 720, hrdlickova@knih-st.cz). -ah-

Šmidingerova knihovna zve:

Dudy v obrazech Valentina Horby

1. 8. - 3. 9. – Výstava obrazů Valentina Horby na počest dudácké skupiny Highlander z Holandska. Vernisáž výstavy: úterý 31. 7. v 17 hod. - vystoupí Jeroen de Groot a Cees Zoomer. Vstupní hala ŠK.

Výstava fotografií Skrytý život

5. 9. 2018 - 1. 10. 2018 – Výstava fotografií hudebníka Karla Kryštofa Navrátila z kapel Fénix, Hazuka a Extempore. Vernisáž výstavy: úterý 4. 9. v 17:00 hod. - vystoupí Karel K. Navrátil a Jakub Frydryšek. Úvodní slovo Ondřej Fibich. Vstupní hala ŠK, otevřeno ve výpůjční době ŠK (tj. Po + St - Pá 8 - 18 hod., Út zavřeno, So 8 - 12 hod.)

Příběh ze Súdánu

6. 9. – Povídání Petra Jaška o 14 měsících v súdánském vězení. Petr Jašek je křesťanský humanitární pracovník a dokumentarista. Od roku 1990 se věnuje pomoci pronásledovaným křesťanům po celém světě. V roce 2015 byl zajat v Súdánu a odsouzen za údajnou špionáž a velezradu na doživotí. Po 14,5 měsících byl propuštěn ze súdánského vězení na základě prezidentské milosti v únoru 2017. Vstup volný. Pořádá Mana. Od 17:00 ve společenském sále ŠK (hrad).

175 let Šmidingerovy knihovny Strakonice

14. 9. - Oslavy 175. výročí Šmidingerovy knihovny Strakonice. Čeká vás: L band, Čiperkové, French Touch, bubnování v kruhu, světelná show, pěvecký sbor Gymnázia Strakonice, taneční vystoupení DDM Strakonice, Skauti dětem, bleší trh, ukázky vaření, malování hennou, prohlídky hradního safari, malování na obličej, den otevřených dveří, komiksová dílna, výstava fotografií, beseda se studenty filmové školy a mnohé další. Strakonický hrad, od 14:30 do 21:00 hod., vstup zdarma. Podrobný program viz [zde](#).

Spisovatelé do knihoven: Anna Bolavá

17. 9. 2018 – Autorské čtení s debatou: Anna Bolavá – spisovatelka a básnířka. ŠK, společenský sál, 17:00 hod. Vstupné 40,- Kč.

Vícehlasy 14.

25. 9. - Hosté večera **Jan Vodňanský** – spisovatel, herec, zpěvák, autor textů písní a **Jiří Žáček** – spisovatel, překladatel, básník, autor učebnic **budou povídat o svých cestách k literatuře, k písním a o mnohém dalším**. Večerem bude provázet Ivana Jonová. Vstupné 80 Kč, členové Klubu přátel knihovny, děti a studenti 40 Kč. Předprodej 14 dnů před akcí v čítárně ŠK. Z pořadu je pořizován videozáznam. ŠK, společenský sál, 17:00 hod.

Pozvánky odjinud:

Hledáme účastníky mezinárodní výměny mládeže v Proudě

22. 9. – 30. 9.

Je Ti 18 - 30 let, umíš dobře anglicky, zajímáš se o potravinovou soběstačnost, plýtvání potravinami a další témata? Tebe hledáme! V uvedeném termínu proběhne v PROUDě mezinárodní projekt výměny mládeže s názvem Sprouts of Culture, který je spolufinancován Evropskou unií v rámci programu Erasmus+. O co se jedná? Pracovní skupiny mladých z jednotlivých partnerských zemí (Polsko, Itálie, Anglie, Španělsko a České republiky) se budou formálně i neformálně vzdělávat a zabývat se zadanými tématy. Každá pracovní skupina se bude skládat ze čtyř účastníků ve věku 18 až 30 let a z jednoho vedoucího staršího 25 let, bez dalšího věkového omezení. Pokud Vás projekt zaujal, umíte dobře anglicky, chcete se aktivně učit a pracovat na daném tématu a chtěli byste se stát členy pracovních skupin, prohlédněte si [Sprouts of culture – Infopack](#).

Po absolvování obdrží účastníci [Certifikát Youthpass](#), který je nejen potvrzením účasti na projektu, ale také nástrojem k sebereflexi a zhodnocení získaných kompetencí. Svoje životopisy spolu s motivačním dopisem (v AJ) pošlete Zuzaně Jahnové na email: jahnova.ddm@gmail.com. Případné dotazy na tel. 778 449 919.

Drobné smetí

Další kampaň za minimalizaci plastových odpadů

Novou kampaň „Nepetuj!“ vyslali do světa tvůrci projektu Moje odpadky. Tak jako před časem prostřednictvím Eco songu Léto bez plastů doprovodili i tentokrát kampaň písní. Více se dozvíte z webu www.nepetuj.cz.

„Ukázková“ farma na Zlínsku učí zemědělce šetrnému hospodaření

Ekofarma Javorník ve Štítně nad Vláří je vzorem pro krajinářsky šetrné hospodaření. Kromě několika ocenění se může pyšnit i vzdělávacím programem pro ostatní ekozemědělce. Více se dočtete [zde](#).

Záznam konference o fragmentaci krajiny

Pokud se zajímáte o problematiku fragmentace krajiny a unikla vám únorová konference na toto téma, máte šanci zhlédnout veškeré příspěvky na webu pořádající AOPK - [zde](#) a [zde](#). -jj-

Výlet 4. 8. 2018 aneb Kde se dá ještě zažít zarosené ráno?

Pamatujete si ze školních hodin fyziky, proč na vyschlém městském trávníku se skoro vůbec nesráží rosa, kdežto v přírodě se vytváří? Mluvili jsme o tom během výletu do okolí Stožce v souvislosti s tzv. krátkým vodním koloběhem. Putovali jsme v místech, kde je krajina dosud zelená a šťavnatá. Více viz [zde](#). -ah-

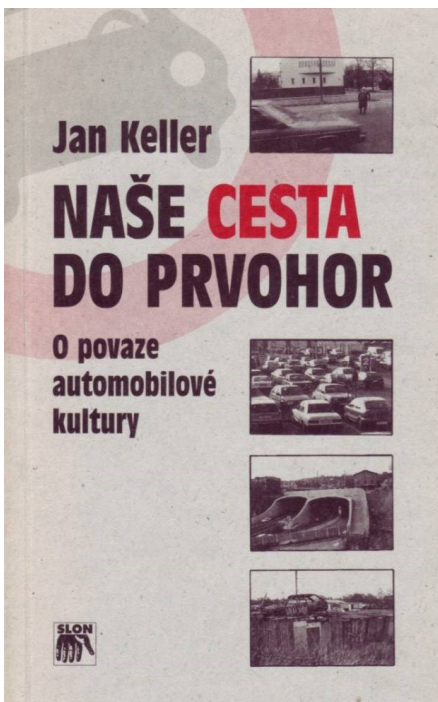
Literární okno

S Janem Kellerem tentokrát o povaze automobilové kultury

Znáte-li pojednání **prof. PhDr. Jana Kellera, CSc.** o úskalích konzumního životního stylu "**Až na dno blahobytu**" (viz minulé číslo Kompostu - [zde](#)), možná si stejně jako já říkáte, že její název v pouhých čtyřech slovech perfektně vystihuje obsah. A totéž platí o knize téhož autora "**Naše cesta do prvohor**" (1998), kritizující přebujelou

zálibu v automobilismu. Schválně si to porovnejte, jaké podmínky pro živé tvory skýtá běžné parkoviště, nejlépe za horkého letního poledne, a jaké prvohorní pustina, nad níž se vznášejí jedovaté plyny.

Podobně výmluvné jsou názvy některých kapitol, například "Automobil - pokrok, anebo barbarizace moderny?", "Automobil jako symbol přetvářky" nebo "Politika - auto jako šidítka". Že je nadměrné používání automobilů velmi problematickou záležitostí, to tuší asi každý, a kdo je ochoten se dozvědět něco víc, nemůže si stěžovat, že by knížka Jana Kellera byla málo čtivá. Promlouvají k nám fakta, uspořádaná přehledně, srozumitelně a logicky. Jednotlivá dílčí témata jsou probrána s uvedením příkladů, citací, jsou podbarvená humorem, přičemž výsledkem není pošklebování, ale odhodlání situaci zlepšit. Přečtěme si konec závěrečné kapitoly: "... Střední třídy rizikové společnosti jsou jedinou reálnou silou, která nás může přivést z vrcholů automobilového vytržení zpět na pevnou zemi. Kapři z horních tříd necítí potřebu vypustit si svůj báječný rybník napuštěný ropou a ojetými oleji. Nižší vrstvy automobilovou kulturu neprovozují, a proto se jí nemohou ani zřeknout. Vše tedy záleží na vrstvách středních. Zažily už na svých cestách dost, aby konečně pochopily, že dálnice znamenají pro každého něco trochu jiného. Pro mocné lobby jsou dálnice cestou k ještě většímu bohatství. Pro centra rozhodování jsou cestou k ještě větší moci. Pro ostatní jsou cestou na ještě zapadlejší periferii. Pro lokality jsou cestou ke ztrátě zbytků soběstačnosti a autonomie. Pro všechny běžné účastníky provozu jsou cestou k ještě častějším a delším dopravním zácpám. Pro krajinu a přírodu jsou cestou k ještě většímu znehodnocení a devastaci..."

Kromě úrazů, nemocí, poškozených památek a dalších negativních jevů uvádí autor samozřejmě i to, jak trpí celá krajina. Věděli jste, že "na silnicích potřebuje řidič automobilu pětkrát až devětkrát více plochy než uživatel hromadné dopravy"? I kdyby nebyla známá tato čísla, dají se odhadnout, stejně jako přízpusobením života ve městech čím dál více autům než lidem, atd. atd. A zrovna tak je zjevné, že "nezaplacené škody vznikají na krajině mimo jiné tříštěním, kdy je silnicemi a zejména dálnicemi země rozkrájena na funkčně neplnohodnotné cary a pruhy". Ani kdyby se podařilo zajistit patřičné odškodnění, nový život by to krajině nevdechlo - té může pomoci jen to, že další vivisekci už nedopustíme.

To, že automobilisté jezdí "na dluh", je vystiženo přirovnáním k černým pasažérům. Doslova je řečeno toto: "Rozdíl mezi soukromými náklady majitelů vozidel a skutečnou cenou, kterou na jejich jízdu doplácí celá společnost a v přeneseném slova smyslu také celá příroda, vypovídá o masivní chybné alokaci zdrojů. Iluze nízkých dopravních nákladů spojených s provozem automobilu vede k chybným rozhodnutím jak při volbě bydliště, tak při volbě dopravního prostředku při dojíždění do práce, za kulturou či na dovolenou. Nezaplacená cena tak dále narůstá, černá jízda se všem včetně přihlížejících prodražuje..."

Působivý je také výpočet, jaká je skutečná rychlost automobilu, vezmeme-li v úvahu všechny časové náklady spojené s jeho pořízením (včetně vydělání peněz na něj a na pohonné hmoty atd.), s údržbou, zkrátka se vším všudy. Odhad se pohybuje mezi 17 a 21 km na hodinu!

A co souvislost mezi budováním dálnic a globalizací? V kapitole "Rozvoj a jiné pohromy" se hovoří i o tom: "... Klasická železnice a okresní silnice představují kapacitně dostatečný nástroj nejen pro fungování lokalizovaných trhů, ale i pro ustavení a udržování vztahů mezi centrem a periferií v měřítku národního státu. Není náhodné, že mít vlastní železnici je považováno za jeden ze symbolů státní suverenity v nemenší míře než mít vlastní armádu či vlastní měnu. Naproti tomu dálnice je kapacitně uzpůsobena na překračování hranic. To byl, jak známo, jeden z důvodů, proč Adolf Hitler od třicátých let budoval systém dálnic v očekávání vojenské expanze. Dnes mají dálnice svou kapacitou umožnit expanzi výrobků a spolu s nimi také vlivu nadnárodních společností. Tvoří infrastrukturu pro ekonomický zápas mezi světovými obchodními giganty v podmínkách standardizace a homogenizace světového trhu... Dálnice stojí tedy přinejmenším zprostředkovaně za bankroty tisíců drobných farmářských usedlostí a malých rodinných obchůdků... Ještě před dvaceti třiceti lety tvořilo tržiště pod otevřeným nebem spolu s množstvím drobných obchůdků na nárožích typickou součást veřejného prostoru... Zbyl jen ostrůvek pěší zóny určený především pro turisty..."

Stejně jako v knize "Až na dno blahobytu" je zdůrazňována nutnost lokalizace ekonomiky. Zároveň by bylo potřeba vydržovat systémy veřejné dopravy umožňující rozumnou frekvenci nadregionálních spojení. "... Pochyby o tom, zda by to bylo možné, lze vyvrátit. Až do nástupu globalizace ve druhé polovině dvacátého století to možné bylo, a to i při výrazně nižší úrovni technických prostředků, než jakou máme dnes..."

V knize "Abeceda prosperity", jejíž první vydání vyšlo víceméně ve stejné době (1997), vyjmenovává Jan Keller v příslušné kapitole množství příkladů parazitismu, jímž se automobilismus vyznačuje: "... Automobil parazituje na odumřelé organické hmotě, kterou spaluje za vzniku vysoce toxických zplodin. Patří přitom, jak známo, k nejméně účinným strojům vůbec... V rovině společenské parazituje automobilismus na veřejném prostoru, který postupně ovládá a kolonizuje... parazituje rovněž na lidské solidaritě... na volné krajině..."

Auto bývá prezentováno jako symbol svobodného pohybu, jako cosi prestižního, jako navýsost užitečný výdobytek civilizace. Nelze opominout ani to, že kdo má auto a dobře se o něj stará, citlivě s ním při jízdě souzní, vytvoří si k němu velmi silný vztah. Lze se do toho jistě vžít a za sebe můžu říci, že řidičům v tom docela dobře rozumím, i když sama jezdím skoro výhradně veřejnou dopravou, na kole nebo na koloběžce. Rozumět někomu ale neznamená s ním souhlasit. A tak jediné, co mě napadá jako vhodný závěr tohoto článku, je připomenutí, že svoboda jednoho končí tam, kde začíná svoboda ostatních. Před nástupem naší lidské civilizace patřila celá naše Země přírodě, bez lidí se obešla a bylo jí bez nás lépe. Samozřejmě, že i my máme svá práva a každý má o nich nějaké svoje představy, méně nebo více skromné. Chtěla bych se spolu s J. Kellerem přimluvit za takové, v nichž hraje co největší roli právě ohleduplnost. Měli by z toho užitek druzí - a nakonec, pro někoho možná překvapivě, i my sami.

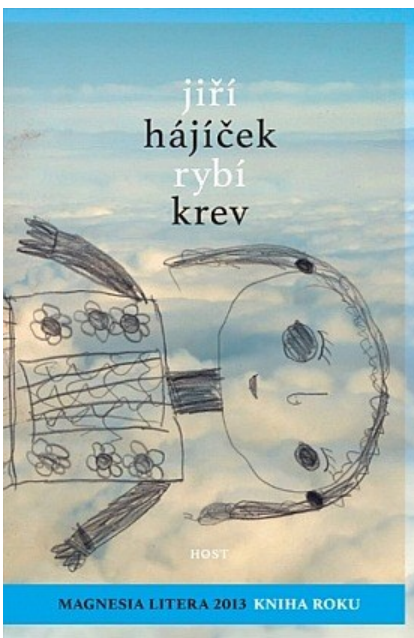
-ah-

Po stopách zaniklých obcí v okolí Temelína

Téma výstavby, fungování a budoucnosti jaderné elektrárny Temelín je rozebíráno v mnoha souvislostech a často. Tak trochu v pozadí stojí osud obcí, které musely ustoupit stavbě elektrárny a vodního díla Hněvkovice. Někdy se zdá, že zájem o tato místa zmizel s vesnicemi samotnými. Dnes je už připomíná jenom pár vesměs historických objektů, které zůstaly na místě zachovány, a několik literárních příspěvků mapujících nejen rozvrat obydlí, ale i lidských vztahů. Celkem zmizelo z povrchu šest obcí v návaznosti na stavbu elektrárny Temelín a vytyčení jeho nejbližšího ochranného pásma. Dvě vesnice byly srovnány se zemí pro výstavbu vodního díla Hněvkovice, jakožto zdroje technologické vody pro elektrárnu. Všechny podstatné reálie nalezneme v bakalářské práci "Výstavba jaderné elektrárny Temelín a její důsledky pro okolní krajinu" (ke stažení [zde](#)). Některé podstatné informace a autentické výpovědi zúčastněných přibližuje také [tento článek](#). Nejvěrněji se nám však hořký osud obyvatel zaniklých obcí zaryje pod kůži po přečtení dvou knih - v prvním případě literatury faktu v podobě převyprávěných zápisů z obecní kroniky, v druhém pak v románovém zpracování známého jihočeského spisovatele.

...a po nás planina

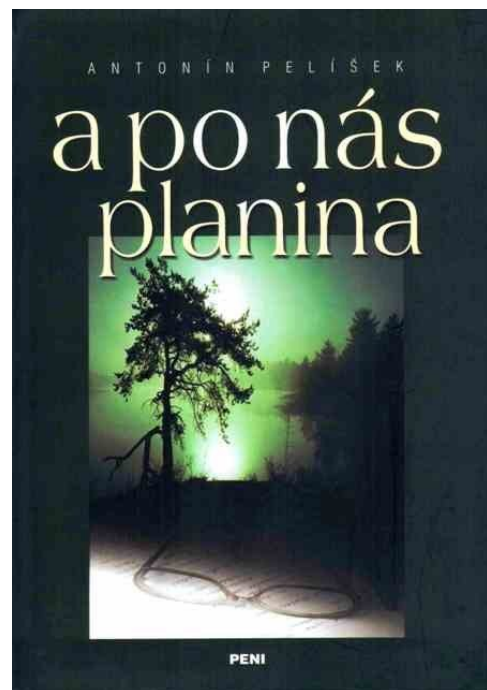
František Vrzák, pamětník a kronikář z Podhájí, jedné ze zmizelých obcí, se proti své vůli stal pozorovatelem a smutným symbolem tohoto historického mezníku. Kroniku několika vesnic kolem Temelína sepisoval od konce války, nevědomky se tak stal archivářem pohnutých osudů mnoha lidí. Zemřel nedlouho po nuceném vystěhování v jednom z budějovických paneláků. František Vrzák zachytil fakta, o mnoho let později je do podoby citlivého vyprávění přetvořil spisovatel a redaktor Antonín Pelíšek. Kniha "...a po nás planina" se nepokouší hodnotit důvody ani oprávněnost takového zásahu, cosi ale vypovídá o směřování a způsobech "moderní" společnosti vůči hodnotám daleko hlubším. Děj se v několika zastaveních probírá historií osady Podhájí a jejího okolí, časy, kdy byl samotný kronikář řadovým obyvatelem, váženou postavou i politicky nepohodlnou osobou. Obce, které přežily průvan dvou světových válek i násilnou kolektivizaci, následně neodolávají tlaku nového hospodářského rozvoje symbolizovaného výstavbou jaderné elektrárny Temelín. František Vrzák přijímá tento úděl s pokorou bez oprávněného hněvu, avšak s jistou odevzdaností. Ta dost možná pramení z vědomí, jakým způsobem byl obří projekt připravován a očím i uším místních do poslední chvíle skryt a zatajován. I když se v posledních letech před vystěhováním rozhořívají plamínky naděje o zvrácení chodu věcí, jsou stejně marné jako pokusy o zachování jednotlivých obydlí, včetně samotného domku Františka Vrzáka.

Autor knihy poznamenává v jejím úvodu následující: "Pravda se skrývá v pokoře a umění naslouchat druhým. Proto ani nemohu obviňovat konstruktéry megalomanských projektů, že svými díly převálcovali krajinu, která zde rostla dlouho před nimi, že násilím změnili hranice, legendy a tradice míst. Jejich cílem je pokrok a to je hodnota relativní. Neobviňuji upřímné snahy techniků, projektantů a stavitelů. Žaluji ale lidskou lhostejnost, aroganci a domýšlivost. Žaluji technokratizmus, který převládá nad poezií jediného stromu. Žaluji pýchu a opojení mocí. Žaluji všechny, kteří se povznegli nad Boha a přezírají hlas člověka. Žaluji cynické počínání mamutích společností, které se snaží, aby veřejnost zapomněla na historii jejich přičiněním zaniklého místa. Vesnice Březí, Podhájí, Křtěnov a další zmizely z mapy. Podobně jako Lidice a Ležáky, jež mají alespoň pomník a historii napsanou v knihách dějepisu."

Rybí krev

Jméno tvůrce moderních vesnických románů Jiří-

ho Hájíčka nemusí být blíže připomínáno. S podrobnou znalostí svých námětů zaujal nejen jihočeské čtenáře mimo jiné zfilmovaným pojednáním o hledačích vltavinů Zloději zelených koní. V roce 2012 přichází se svým patrně nejúspěšnějším románem Rybí krev. Nosnou konstrukcí děje je v tomto případě osud jedné ze zaniklých obcí při výstavbě přehrady Hněvkovice. Propletenec hlavních postav a jejich životů se odvíjí na pozadí posledních desetiletí existence vesnice, která není v textu konkrétně jmenována. Kromě nesporných jazykových kvalit i poutavé zápletky představuje kniha memento oné pozapomenuté části historie. Mapuje násilné vytržení z kořenů a zpřetrhání vazeb očima hlavní ženské postavy, která se retrospektivně vrací do míst nyní již pod hladinou řeky Vltavy. Na svém pomyslném i skutečném seznamu odškrtnává blízké, které navštěvuje a jejichž životní cesty byly porůznu vykolejeny do blízkého i vzdálenějšího okolí. Jiří Hájíček se také vyhýbá jakémukoli hodnocení situace, ale podrobně vykresluje charaktery jednotlivých postav a jejich přístupů k nucenému vysídlení. Objevuje se jak aktivní odpor, tak i lhostejnost a rezignace. Velmi zajímavé je propojení děje se známými reáliemi občanské neposlušnosti a vyjednávání s politiky i samotných demonstrací před branami elektrárny.

Obě zmiňované knihy jsou k dispozici ve fondu ŠK.

Pustina

Při přemýšlení nad tématem zaniklých obcí z důvodů hospodářského rozvoje nelze nezapomenout na podle mého jeden z nejlepších počínů české kinematografie posledních let - televizní sérii Pustina (2016). Tentokrát se ocitáme v naoko fiktivní současnosti v jedné z obcí severočeské uhelné pánve. I když je děj filmového seriálu z oblasti kriminálně-dramatické (pátrání po zmizelé dceři hlavní protagonistky), precizně je zpracována dusivá atmosféra místa i doby. Kriminální zápletky je podkreslena bojem starostky proti bourání obce výměnnou za lákavé odstupné pro místní obyvatele. Tak jako se postupně odkrývá děsivý zločin, vyplouvají na povrch i převážně materiální motivace starousedlíků ve styku s mocnou lobby uhelných společností. Zmar a beznaděj se zde mísí se sociálními nejistotami regionu i typickými rysy českého národa. Kromě špičkově odvedené filmové práce mohou milovníky nejen tohoto žánru nalákat i dozajisté životní herecké výkony Jaroslava Duška a Zuzany Stivínové. -jj-

Září očima Jirky Wagnera

Začátek září dává někdy ještě vzpomenout na léto, ale málo platné, vstupujeme do podzimu. *V září sic slunce hodně svítí, ale kabát již připraven musíš mít.* Stěhovaví ptáci se houfují, sadaři sklízí, co se urodilo, na polích vévodí sklizeň brambor. Školní vrata se otvírají a do vody už vlezou jen otužilci. Třeba i zaprší. Hříbová vůně z lesů. A pak se ještě vyjasní: přihlásí se babí léto: někdy přinese i první ranní mrazík, ale přes den se sluníčko mile usmívá. Ve Strakoncích je známá václavská pouť. Pavučinky létají nad loukami. *Koho se babí léto dotkne ve svém letu, bude šťastný!*

ZAČÁTEK ZÁŘÍ.

Zesláblé slunce
ještě
letně se tváří.

ZORANÝCH POLÍ

tišina.
Jak ruce
složené do klína.

VRCHOL KUŘIDLA

v mlze.
Na září
špačci
špačkují drze.

(Na Václava)

POSLEDNÍ MOTÝL
a první žlutý list
v slunci
poletují.

(září na Podsrpu)

Ó, KRÁSY LESA
neměnné!
A zvláště
když „hříb pravák“
najdeme!

Foto Jiří Wagner

Podzimní nálada s verši Františka Halase

Určitě si pamatujete ze školy báseň Františka Halase "Co všechno musí dělat jaro", protože je moc hezká, dobře se rýmuje i učí. Ale znáte od něj i jeho "Podzim"?

... Jak peníz tiše položený slepci
jsi tu můj podzime
jak peníz tiše položený slepci
jste tady vy dny mé

František Halas: úryvek z básně Podzim (ze sbírky Dokořán, 1936)

Foto -ah-

To je jen poslední sloka, ale za přečtení rozhodně stojí všechny. Škoda, že jsme se o jejich autorovi nijak moc neučili a ani jeho veršů jsme mnoho neprobírali. Určitě by se nám tehdy líbilo třeba "Poučení synovské" z knihy "Časy". Zmiňuje se o něm i pan František Zima ve své úvaze Vztahy (níže).

*Když probudí se hlína je to myš
Je-li sklu zima zaroste větvičkama
Ryba je hastrmaní lžička Víš
A slza Slza je voda co je sama*

Důvodem, proč se o F. Halasovi celá léta spíše mlčelo než mluvilo, byl jeho odklon od komunistické ideologie po roce 1946. Jistě mu bylo vyčítáno i přátelství s katolickým básníkem Janem Zahradníčkem. Před padesáti lety, v roce 1968, bylo ale umožněno vydání prvního dílu jeho sebraných spisů, a tak jsme se přece jenom mohli s jeho dílem blíže seznámit. Škoda, že v té době už František Halas nežil a nemohl z toho mít radost. Na jeho snahy ale (po svém) navázali oba jeho synové, František Xaver (diplomat a historik) a Jan (publicista). Který z nich asi inspiroval tatínka k napsání Poučení synovského? -ah-

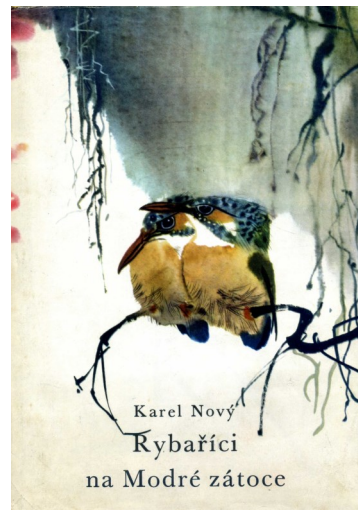
Listovka

Objevy detektiva Ledňáčka - odpovědi

- Rybářik Or a jeho žena Kik z knihy Karla Nového se při sezení na vejcích nestřídali. Zahřívala je jen Kik. Ve skutečnosti ale sedí na hnízdě v podzemní noře na vejcích během dne střídavě oba rodiče, jen v noci samotná samička.

- Ledňáčci číhají blízko hladiny a vrhají se po proplouvající kořisti - a to skoro výhradně po drobných rybkách. Nepovede se jim chytit všechny, ale jen asi tak každou desátou. I tak mají velkou spotřebu potravy a jinak by to ani nešlo - svým rychlým letem totiž ztrácejí hodně energie a musí ji doplňovat. Jednou až dvakrát do roka navíc krmí mláďata, kterých se líhne obvykle 5-7.

- Na jedné straně hřiště stojí vylosovaný "rybář", na druhé "rybičky" a volají na něj. Např.: "Rybáři, rybáři, pusť vodu!". Rybář nejdříve dělá drahoty: "Nepustím". Nakonec ale vykřikne "Už teče!" a rozběhne se dopředu. Nesmí se vracet a snaží se dotykem ruky ulovit co nejvíce ryb, běžících proti němu. Kdo je chycen, stává se v příštím kole také rybářem. Všichni se vezmou za ruce a jako velká síť loví zbylé rybičky. Vyhrává ten, kdo zůstane nejdéle rybou. -ah-

Vztahy

Vodní hladina je na první pohled sama. Zdá se, že ji povrchní pozorovatel degraduje na slovesný útvar nebo na něco samozřejmého. Něco jiného je ovšem výrok básníkův: "... Slza je voda, co je sama."

Foto -vh-

Pracoval jsem jako botanik v Českém krasu. Je to mj. největší vápencový ostrov v Čechách. Se vším všudy – s orchidejemi, s proslavenou Amerikou (vlastně dvěma), podzemními štolami, historií z protektorátu i z totality padesátých let... Na nádraží v Karlštejně v kolejišti jsem poprvé uviděl jistý druh jedné nenápadné rostliny. Měl jsem nelíčenou radost. Vtom se ozval přezíravý hlas člověka vedle mne: "A jaký význam má ta pseudokytka?" Ten pán uznával totiž jen rostliny chráněné, vzácné, označené cejchem zákonné nedotknutelnosti.

Každá „kytka“, strom, člověk je originál. Což nehlasá svoji jedinečnost a neopakovatelnost jedince a moudrost Boží? Stokrát jsem slyšel některé písně. A téměř vždy jsem byl rád. Nic víc, nic míň! Stokrát jsem viděl chrpu polní a nikdy si nestýskám nudou a zbytečností svého pohledu. A tak vodní hladina je neméně dynamická součást všeho živého okolo, jako je chrpa polní součástí pšeničného pole a jako je pšeničný lán součástí české a moravské krajiny, a přesto je originálem. Stokrát jsem viděl své kamarády, svoji ženu, děti, táborový oheň, českou vlajku...

Stokrát... a stále je to málo... Nezbyvá, než souhlasit s básníkem: Slza je voda, co je sama (podobně jako jsou sami ti, kteří nevidí, i když oči mají, či vidí, ale jen sami sebe...).

František Zima

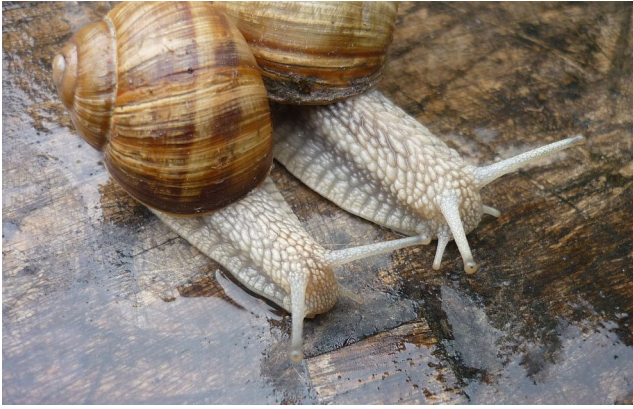

Foto Jiří Wagner

Fotominifejeton

Milostivá, a pamatujete ještě tuhle, tu jak zpíval Pepíček Zima? *Dva mokří šnekové, vyšli si do města a za ruce drží se spolu, hm, hm, jak ženich a nevěsta.*

Pod šedou oblohou skotačí vesele a deštiček padá k nim dolů, hm, hm, je hezká neděle.... **Jiří Wagner**

Zdraví a strava

Česko/slovenské video blogy s rostlinnými recepty - 1.

Strmě rostoucí obliba video blogů ("vlogů") všeho druhu je v posledních letech zřejmá. Samozřejmě, že výjimkou nejsou ani vlogy týkající se stravování a zdravého životního stylu. Pokusili jsme se zmapovat takové, které by zapadaly do tematiky časopisu a pravidelně zveřejňovaných receptů (tedy s rostlinným složením). Oslovili jsme české a slovenské autorky veganických "videoreceptářů", které působí v běžně dosažitelném internetovém prostoru a jejichž tvorbu naleznete bez nutnosti vstupu do konkrétních sociálních sítí. Jako určitý filtr jsme si tedy stanovili tematický kanál na Youtube. Požádali jsme je o zaslání jednoho "ukázkového" receptu v textové podobě s doprovodným videem. Podívejte se společně s námi na jejich přehled (uvádíme jej kompletní - včetně autorek, které na naši výzvu nezareagovaly). Pokud máte gastronomické video blogy rádi, určitě zde naleznete bohatou inspiraci a mnoho nových a zajímavých nápadů.

Dewii

Karolína "Dewii" Rathousová je česká vegan youtuberka a výživová poradkyně. Materiály shromažďuje jak na svém [blogu](#), tak i na [YT kanálu](#). Naleznete zde nejen velké množství konkrétních receptů, ale i mnoho inspirace z oblasti sportovní výživy a veganského životního stylu všeobecně. Dewii je také autorkou knihy seznamující zájemce s rostlinným stravováním - [Veganův průvodce](#).

Avokádové těstoviny

Ingredience (2 porce): 260 g pšeničných špaget, 140 g cherry rajčat, zralé avokádo, 1/3 hrnku čerstvé bazalky, 1-2 stroužky česneku, 15 ml citrónové šťávy, 75 ml mandlového mléka, čerstvě namletý pepř, sůl

Postup přípravy: Jako první si dáme vařit vodu na těstoviny. Mezitím se vrhneme na přípravu omáčky. Do mixéru dáme veškeré ingredience na avokádovou omáčku a dohladka je rozmixujeme. Dle potřeby ještě dochutíme solí a pepřem. Cherry rajčata si nakrájíme na poloviny nebo čtvrtiny. Jakmile začne voda vřít, osolíme ji a vsypeme špagety či jiné těstoviny. Vaříme do požadovaného změknutí. Poté je slijeme a promícháme s omáčkou a nakrájenými cherry rajčaty. Podáváme samotné nebo s nasekanými oříšky. Recept naleznete [zde](#), video pak [zde](#).

Foto Dewii

GoWee

Slovenská zástupkyně veganských video blogů nabízí ve svých příspěvcích také směs receptů, tipů na zdravější životní styl, hubnutí nebo třeba postřehů z cestování a nejrůznějších akcí. Její YT kanál naleznete [zde](#), blog pak [tady](#).

Foto GoWee

+ sa nebojte pridať: 2 lyžice olivového oleja, semiačka podľa chuti

Postup prípravy: Všetko poriadne vymiesime mokrou rukou a necháme kysnúť buď 2 hodiny na kuchynskej linke, alebo cez noc v chladničke (+ potom aspoň na polhodinku nechať ešte na linke). Pred vybratím chlebíka na plech si dáme vyhriať rúru na 220 °C, mokrou rukou uložíme chlebík na pečiaci papier a pečieme v rúre 45 minút. Do rúry dáme ešte nádobu s vodou, aby nám chlebík nevyschol. Recept i s videem je k dispozícii [zde](#).

Chlieb zo žitného kvásu

Na tento recept potrebujeme žitný kvások. Ten si môžete buď urobiť sami (pozri napríklad [sem](#)), alebo poprosiť niekoho o pár lyžíc jeho kvásu.

1. krok prípravy je kvások 3x nakrmiť.

Do dostatočne veľkej misky si dáme kvások a zmiešame ho s:

1. kŕmenie: 100 g žitnej múky chlebovej a 100 ml vody počkať cca 12 hodín
2. kŕmenie: 100 g žitnej múky chlebovej a 70 ml vody počkať cca 12 hodín
3. kŕmenie: 100 g žitnej múky chlebovej a 170 ml vody počkať cca 12 hodín

(Nezabudnite odobrať pár lyžíc kvásu na budúce!)

Ingrediencie: 350 g pšeničnej múky celozrnnej, 150 g žitnej múky chlebovej, 15 g soli, 10 g rasce (kmínu), 250 ml vody,

MaruškaVEG

Podle svých slov v současné době již konkrétní recepty nenatáčí, ale na jejím [YT kanálu](#) těch starších najdete mnoho. Věnovala se zde podrobně i tématům hubnutí a těhotenství na veganské stravě. -jj-

Ing. Jan Juráš -jj-

Ekoporadna při ŠK, Informační centrum neziskových organizací, Husova 380, Strakonice

Po, St: 7:30 - 16:00, Út, Čt: 12:00 - 16:00,
Pá - po domluvě

tel.: 380 422 721, 721 658 244

E-mail: jan.juras@knih-st.cz

Základní organizace Českého svazu ochránců přírody
Strakonice, Zámek 1

www.csop-strakonice.net

E-mail: posta@csop-strakonice.net

Kompost - Strakonický měsíčník o ochraně přírody

Příspěvky v tomto čísle - Jan Juráš, Alena Hrdličková (-ah-), Jan Bartoš, Štěpánka Seidlová, Marie Jelínková, Jiří Wagner, Simona Šafarčíková, Eva Legátová, Ondřej Feit

Grafika - Jan Juráš

Logo Kompost - Monika Březinová

Kresby - Ivana Jonová

Jazyková úprava - Jan Juráš

Kontakt - jan.juras@knih-st.cz, 380 422 721

Publikované články vyjadřují výhradně názory autorů

Anticopyright 2018

ŠMIDINGEROVA
KNIHOVNA
STRAKONICE